

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 535/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Slavomírou Huszthyovou, Za amfiteátrom 10, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 7CoP/48/2023 a 7CoP/49/2023 z 19. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhuje zrušiť namietané uznesenie krajského súdu a priznať náhradu trov konania. Zároveň sa domáha odloženia vykonateľnosti namietaného uznesenia v zmysle § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je matkou maloletého [REDAKOVANÉ] (7-ročného). Sťažovateľka sa na Okresnom súde Košice I (v súčasnosti Mestskom súde Košice) domáha rozvodu manželstva a úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému synovi. Konanie je vedené pod sp. zn. 41P/30/2020.

3. Uznesením Okresného súdu Košice I č. k. 41P/90/2021 z 5. októbra 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8CoP/339/2021 z 19. januára 2022 bol do právoplatného skončenia konania o rozvod manželstva a úprave rodičovských práv a povinností maloletý syn zverený do osobnej starostlivosti sťažovateľky a otec sa mohol s maloletým synom stretávať každý

párny týždeň kalendárneho roka v pondelok od 15.30 h do 18.30 h, v stredu od 15.30 h do 18.30 h a v sobotu od 9.00 h do 18.00 h a každý nepárny týždeň v pondelok od 15.30 h do 18.30 h, v stredu od 15.30 h do 18.30 h a v nedeľu od 13.00 h do 18.00 h.

4. Sťažovateľka sa návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia domáhala, aby okresný súd skrátil čas styku otca s maloletým synom v sobotu každého párneho týždňa kalendárneho roka so začiatkom styku v čase od 13.00 h (oproti pôvodne upravenému styku od 9.00 h). Svoj návrh sťažovateľka odôvodnila tým, že otec ho počas styku nevhodne stravuje. Po návrate od otca má maloletý syn trpieť tráviacimi ťažkosťami a bolesťami brucha vyžadujúcimi si liečbu sprevádzanú diétou, čím následne dochádza k vymeškaniu školskej dochádzky. Navrhovanou zmenou chcela sťažovateľka predísť tráviacim ťažkostiam maloletého syna tak, že v čase obeda sa maloletý syn naobeduje zdravo a vyvážene pri nej. Okresný súd uznesením č. k. 18P/47/2023 z 28. marca 2023 návrh sťažovateľky zamietol.

5. Rovnako aj otec podal návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci starostlivosti o maloletého syna, avšak ten v návrhu žiadal o nepretržitý víkendový styk. Okresný súd návrhu otca uznesením č. k. 18P/47/2023 z 19. apríla 2023 vyhovel a dočasne upravil styk otca s maloletým synom aj o víkendové prespávanie (každý párny týždeň kalendárneho roka v pondelok od 15.30 h do 18.30 h, od piatku od 15.30 h nepretržite do nedele 18.00 h).

6. Proti obojm uzneseniam okresného súdu podala sťažovateľka v zákonnej lehote odvolanie. Krajský súd v Košiciach namietaným uznesením obe uznesenia okresného súdu potvrdil a s právnym posúdením okresného súdu sa v celom rozsahu stotožnil. Bol toho názoru, že súčasné okolnosti odôvodňujú rozšírenie styku otca s maloletým synom aj o prespávanie maloletého syna v domácnosti otca.

III.

7. Sťažovateľka argumentuje, že krajský súd namietané uznesenie odôvodnil spôsobom, ktorý nemožno považovať za dostatočný, ale za svojvoľný. Podľa jej názoru v namietanom uznesení absentujú jasné, primerané a presvedčivé odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky. Namietanému uzneseniu vytyka, že neboli splnené predpoklady na nariadenie neodkladného opatrenia, pretože otec v návrhu neopísal skutočnosti hodnoverne osvedčujúce dôvodnosť a trvanie požadovaného opatrenia a ani neosvedčil naliehavú potrebu úpravy pomerov požadovaným opatrením. Rovnako namieta, že jej návrh na úpravu pomerov (skrátenie styku o 4 hodiny) nebol akceptovaný a v priebehu niekoľkých dní okresný súd návrhu otca (rozšírenie úpravy styku o víkendové prespávanie) vyhovel. Tiež namieta, že krajský súd nerozhodol s najlepším záujmom dieťaťa, pretože v konaní vzniesla závažné výhrady voči starostlivosti otca o maloletého syna (vážne zdravotné problémy maloletého syna, nevhodnosť stravy podávanej dieťaťu, opakované úrazy maloletého syna, vážne neurologické ochorenie otca – epilepsia), ktoré zároveň potvrdila lekárskymi správami. Krajský súd sa podľa názoru sťažovateľky nevysporiadal s argumentom o epilepsii otca a jeho spôsobilosti zabezpečiť starostlivosť o chorého maloletého syna v noci. Sťažovateľka v závere tvrdí, že nebagatelizuje úlohu otca v živote maloletého syna, avšak nezaujím otca o maloletého syna v prvých štyroch rokoch života považuje za hlavnú príčinu rozvratu ich manželstva.

IV.

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľky s namietaným uznesením, ktorým bol potvrdený rozšírený styk maloletého syna so sťažovateľom o nepretržité víkendové prespávanie maloletého syna v domácnosti otca, pričom sa sťažovateľka v konaní pred všeobecnými súdmi snažila o skrátený styk z dôvodu neadekvátnej starostlivosti otca o maloletého syna.

9. Nariadenie neodkladného opatrenia predstavuje dočasný zásah do základných práv, ku ktorému dochádza na základe súdneho rozhodnutia. Preto sú podmienky nariadenia neodkladného opatrenia upravené zákonom, ktorý ako podmienky nariadenia neodkladného opatrenia stanovuje na strane jednej potrebu bezodkladnej úpravy pomerov a na strane druhej osvedčenie dôvodnosti trvania nároku, ktorému sa má neodkladným opatrením poskytnúť ochrana. Preskúmanie splnenia týchto podmienok je v právomoci všeobecných súdov. Ich závery o potrebe neodkladnej úpravy pomerov a osvedčení dôvodnosti trvania nároku nemôžu byť v rozpore s judikovanými ústavnoprávnymi požiadavkami (III. ÚS 139/2022).

10. Ústavno-súdny prieskum uznesení o neodkladných opatreniach je však zdržanlivý, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou sústavy všeobecných súdov a ide o rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností strán spravidla nezasahuje konečným spôsobom. Meritórne tieto rozhodnutia možno posúdiť iba v ojedinelých prípadoch a len za celkom výnimočných okolností, ak došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 435/2021, I. ÚS 19/2020, III. ÚS 643/2022). Aj v konaní o neodkladnom opatrení však musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o neodkladnom opatrení musí mať predovšetkým zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (III. ÚS 168/2023).

11. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „*najlepšom záujme*“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „*záujem maloletého dieťaťa*“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (porov. I. ÚS 378/2019).

12. Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Uvedené závery zahŕňajú aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

13. K (prvému) odvolaniu sťažovateľky krajský súd uviedol, že matka v návrhu ničím neosvedčila naliehavosť potreby neodkladnej úpravy pomerov spočívajúcej v skrátení styku otca k maloleťmu synovi každú párnú sobotu o 4 hodiny, ktorú odôvodňovala nevhodným stravovaním maloleťho syna u otca, pretože bola presvedčená, že ak bude maloleťý syn každú párnú sobotu s otcom až od 13.00 h (namiesto 9.00 h), dieťa sa zdravo a vyvážene naobeduje u nej, pričom bude mať následne menšiu potrebu stravovať sa u otca, ktorý mu podľa jej názoru podáva stravu nevhodnú. Krajský súd bol toho názoru, že maloleťý syn by nepochybne konzumoval stravu u otca v čase od 13.00 h do 18.00 h. K tejto časti krajský súd uviedol, že matka nepreukázala objektívne trávacie problémy maloleťho syna a rovnako nepreukázala, že by tieto problémy súviseli s pobytom maloleťho syna u otca. Sťažovateľka nepriaznivé trávacie problémy maloleťho syna potvrdila jedinou lekárskou správou z urgentného príjmu z 11. februára 2023 (bod 18 namietaného uznesenia). Krajský súd tak pri prvom odvolaní sťažovateľky uzatvoril, že zo strany sťažovateľky nebola preukázaná naliehavosť potreby neodkladnej úpravy pomerov a nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy odôvodňujúcej okamžitý zásah súdu vo forme neodkladného opatrenia (bod 19 namietaného uznesenia).

14. K (druhému) odvolaniu sťažovateľky, v ktorom opakovane uvádzala úvahy o nevhodnom stravovaní sa maloleťho syna u otca, argumentujúc výrokom maloleťho syna, ktorý uviedol, že mu niekedy u otca chutí, niekedy nie, pričom by otec mohol variť lepšie. Krajský súd k uvedenej námietke uviedol, že jeho úlohou nie je posudzovať rodičovskú spôsobilosť rodičov na základe toho, ktorý z nich lepšie varí (zdravo a vyvážene), preto považoval námietky sťažovateľky za absurdné. Rovnako tak aj námietky sťažovateľky týkajúce sa neprespávania maloleťho syna u otca (epilepsia otca, nevhodné dávkovanie a kombinovanie liekov maloleťmu synovi, nedodržanie liečebného pobytu maloleťho syna, nedostatočné kúrenie v byte otca, zanedbávanie školských úloh a bránenie maloleťmu synovi vykonávať voľnočasové aktivity) považoval len za ničím nepodložené subjektívne tvrdenia sťažovateľky (bod 20 namietaného uznesenia).

15. Krajský súd význam stretávania maloleťho syna s oboma rodičmi rozsiahlo zdôvodnil v bode 22 namietaného uznesenia a zdôraznil, že „výkon rodičovských práv nie je možné zamieňať so subjektívnymi predstavami rodičov o realizácii ich výchovného pôsobenia“. Z listín obsiahnutých v spise krajský súd vyvodil, že vzťah otca s maloleťým synom je veľmi dobrý, maloleťý má otca rád a chce sa s ním stretávať. Aj napriek rozdielnym predstavám rodičov o spôsobe starostlivosti o maloleťho syna, trávení jeho voľného času, stravovaní, ako aj výchovnovzdelávacom procese neexistuje žiaden dôvod, aby bol otec obmedzený v styku so svojim maloleťým synom (bod 23 namietaného uznesenia). Z odôvodnenia namietaného uznesenia vyplýva, že rozsah styku otca s maloleťým synom sa výrazne nezmenil, pričom maloleťý syn môže tráviť súvislejší čas s otcom, pričom sa zníži aj počet stretov a prípadných konfliktov medzi rodičmi v súvislosti s odovzdávaním maloleťho syna. Je potrebné si uvedomiť, že výchovný otcovský prvok je pre harmonický psychický rozvoj dieťaťa nevyhnutný a je nepochybne v záujme dieťaťa nestratiť kontakt s otcom v takto útlom veku (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 618/2005 zo 7. novembra 2006).

16. Je vecou všeobecných súdov, aby vyhodnotili splnenie zákonných podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom do vyhodnotenia dôvodnosti jeho nariadenia, ktoré je založené primárne na skutkových otázkach, ústavný súd zásadne nie je oprávnený zasahovať alebo právny názor všeobecného súdu nahrádzať svojim uvážením. Namietané uznesenie krajského súdu je

výsledkom procesného postupu, ktorý bol zákonný a procesnými právnymi normami predpokladaný pre túto formu rozhodovania (III. ÚS 387/2023).

17. Z odôvodnenia namietaného uznesenia vyplýva, že vzťah rodičov je trvalo rozvrátený a bez ingerencie súdu je komunikácia medzi rodičmi zložitá. Ústavný súd vníma obavy sťažovateľky týkajúce sa adekvátnej starostlivosti o maloletého syna v čase starostlivosti otca, avšak rovnako ako všeobecné súdy aj ústavný súd navádza sťažovateľku na to, aby k adekvátnej starostlivosti otca prispela. Ústavný súd rovnako postrehol, že bydlisko otca od sťažovateľky je vzdialené autom 3 minúty a peši 14 minút (bod 3 namietaného uznesenia), preto považoval obavy matky o zdravotný stav otca v čase choroby maloletého syna prezentované v ústavnej sťažnosti za neopodstatnené. Z uvedených dôvodov nezistil, že by krajský súd nesledoval najlepší záujem maloletého dieťaťa. Naopak, z namietaného uznesenia vyplýva, že práve záujem maloletého dieťaťa bol pre posúdenie veci prvoradý. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti namietaného uznesenia. Ústavný súd preto dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

18. Návrhu na odklad vykonateľnosti namietaného uznesenia ústavný súd nevyhovel, keďže zistil, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je v celom rozsahu zjavne neopodstatnená, a teda odklad vykonateľnosti namietaného uznesenia by vzhľadom na aktuálnu situáciu už nebol spôsobilý naplniť doň zákonom inkorporovaný účel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu